

A KAP-reform a civil szféra szerint

A SFER szervezésében a KAP-reformról tartott április eleji szemináriumhoz hasonlóan érdemi, a köztársasági elnök által október 2-án bejelentettekhez képest új információval a mostani szeminárium sem szolgált, ezzel együtt jól összefoglalta az ezzel kapcsolatos francia álláspontot és visszaadta mindazon főntartásokat, amik az elmúlt hónapokban megfogalmazódtak. A civilek úgy látják, nem történt paradigma-váltás a KAP-reformmal, csupán egy „szuper-kondicionalitásról” lehet beszélni. Sokkal inkább az újraelosztásra, mintsem a versenyképesség javítására került a hangsúly, az agroökológia semmilyen számszerűsített támogatást nem tud fölmutatni, még nehezebb a piacszabályozás és a kríziskezelés. Összességében Franciaország messze nem használta ki azt a mozgásteret és rugalmasságot, amit a reform biztosított, jobbra félúton megállt minden területen, szinte sehol nem lehet érdemben végigvitt döntésekről beszélni.

Október 8-án az [AgroParisTech](#) mezőgazdasági mérnöki karon tartott előadás keretében került terítékre a KAP reformja és az ennek kapcsán megfogalmazott bizonytalanságok köre, az előadást a SFER ([Société française de l'économie rurale](#)) egyesület szervezte. Emlékeztetőül, Franciaország jelenleg az első pillérből 9,7, a második pillérből 1,6 milliárd eurós támogatást kap évente, az új KAP nem csak ezt változtatja meg valamilyen mértékben összegszerűen (a gazdák közötti fölosztást pedig teljesen átszabná a konvergencia és az újraelosztás), hanem a kormányzati elképzelések szerint a második pillér fölhasználását a régiók hatáskörébe utalják. Ezt a szakma vehemensen ellenzi, a többségi mezőgazdasági szakszervezet (FNSEA) tavaszi kongresszusán is elhangzottak szerint azt tartanak kívánatosnak, ha a második pillér fölhasználására a jövőben is egy nemzeti szintű „útmutatás”, stratégia lenne.

Franciaországban egyébként gyakorlatilag július közepe óta folyik a szakmai és politikai vita arról, hogy a KAP-reform adta lehetőségeken belül maradván milyen forgatókönyv szerint valósuljon meg az új rendszerre való átállás. Az első hivatalos iránymutatást François Hollande államfő jelentette be október 2-án Clermont Ferrand-ban a [Sommet de l'Élevage](#) állattenyésztési szakkiállításon. Ahogy ezt a La France Agricole lap is [összefoglalja](#), a reform legfontosabb velejárója, hogy 2019-ig közel 1 milliárd eurót csoportosítanak át az állattenyésztésbe, ám a korábbiakban közzétett négy lehetséges forgatókönyvhöz képest egy ötödik megvalósítása tűnik valószínűnek, ahol bizonyos mértékig figyelembe vették a szakma részéről érkezett véleményeket, javaslatokat is. Az első 52 hektárnak adandó többlet-támogatást csak fokozatosan, négy év alatt és az első pilléres támogatások csupán 20%-ának újraelosztásával fogják megvalósítani (korábban 30%-ról volt szó), a konvergencia mértéke pedig 2019-re 70%-os lesz (nem pedig 100%). A kapcsolt támogatásokat elérhetővé teszik a tejtermelők és az állat-hízlalással foglalkozók számára is. Arról azonban egy szót sem ejtett a köztársasági elnök, hogy a második pillér korábban beharangozott és sokak által vitatott regionalizációja végül megvalósul-e, és ha igen, milyen formában?

A KAP-reform alkalmazásával kapcsolatos mozgástérről nem csak a szakma és kormányzat fejt ki rendszeresen a véleményét, hanem a civil szféra is. E kör szerint a KAP-reform még nem fejeződött be, mivel számos kérdés egyelőre nyitva maradt és a tagországok még nem hozták meg a végleges döntéseket arra nézve, hogy az opcionális lehetőségekkel hogyan kívánnak élni. A SFER-szeminárium előadója, Samuel Féret (a Groupe PAC 2013 koordinátora) szerint is számos olyan pont van, amit még tisztázni kell, ezzel együtt leszögezte, nem történt paradigma-váltás a KAP-reformmal, csupán egy „szuperkondicionalitásról” lehet beszélni. Sokkal inkább az újraelosztásra, mintsem a

versenyképesség javítására került a hangsúly, az agroökológia semmilyen számszerűsített támogatást nem tud fölmutatni, még nehezebb a piacszabályozás és a kríziskezelés. Összességében Franciaország messze nem használta ki azt a mozgásteret és rugalmasságot, amit a reform biztosított, jobbra félúton megállt minden területen, szinte sehol nem lehet érdemben végigvitt döntésekről beszélni.

Féret szerint a KAP mostani reformja igen széles mozgásteret ad az egyes tagállamoknak (*nem véletlen, hogy sokan úgy vélték, gyakorlatilag a KAP renacionalizációja történt meg*), az egyes kérdések, lehetőségek eltérő értelmezése, alkalmazása akár tovább is növelheti a különbségeket az egyes tagországok között, ahelyett, hogy közelítené őket. Ilyenek például a következők:

- az aktív gazdálkodó fogalma – a „közös” negatív listát minden tagország szigoríthatja,
- van rugalmasság a két pillér közötti átcsoportosításokban,
- a tagországok maguk határozhatják meg a degresszivitás és az újraelosztás mértékét,
- eltérések lehetnek a konvergencia nagyságában és ütemezésében, valamint a zöldítéssel összefüggésben is,
- további választási lehetőségek vannak a fiatal gazdálkodók pályakezdésének támogatása, a kapcsolt támogatások és a környezetgazdálkodási célú területek, valamint a kis gazdák kategóriájában is.

Féret olvasatában a köztársasági elnök október 2-i, a KAP-reform franciaországi alkalmazásának fő irányelveivel kapcsolatos fő elemei a következőképpen foglalhatók össze:

- a kapcsolt támogatások maximális kihasználása és optimalizálása,
- a kedvezőtlen természeti adottságú területek után járó támogatási forma (ICHN, *indemnité compensatoire de handicaps naturels*) megújítása és összezszerű emelése,
- a konvergencia 70%-os, éves szinten 14%-os ugrásokkal történő megvalósítása olyan formában, hogy az egyes gazdálkodók maximális vesztesége nem lehet 30%-nál nagyobb,
- az újraelosztás mértéke 20% lesz négy évre elosztva (de nem ismert, hogy ezt lineárisan valósítják-e meg vagy évenként eltérő ütemezésben),
- további támogatást kap a gazdaságok modernizációja, főleg az állattenyésztésben,
- a fiatal gazdák támogatása erősödik,
- a kríziskezelésre továbbra is lesznek források,
- a biológia gazdálkodás ösztönzése és az agroökológiai átmenet támogatása prioritást élvez.

Ezek közül az utolsót – azaz a biogazdálkodást és az agroökológiát – kivéve mindegyik tétel konkrét számokkal került bejelentésre, az utolsó esetében viszont csak arról lehetett hallani, hogy a „forrásokat megkettőzik” – de hogy konkrétan mi lesz a számítási alap, azt nem lehet tudni.

A korreferátumot **Francois Tahbuis**, a Fiatal Gazdák Országos Szakszervezetének ([Jeunes Agriculteurs](#), JA) elnöke tartotta. Mint fogalmazott, a fiatalok számára az egyik legnagyobb kihívás azt volt, megfogalmazza-e végre a KAP az aktív gazdálkodó érdemi fogalmát és kap-e hathatós támogatást a gazdálkodói generációváltás annak érdekében, hogy az uniós mezőgazdaság hosszú távon is fennmaradjon? A fiatalok számára létkérdés volt a történeti alapon nyugvó támogatási rendszerrel való szakítás is, hiszen ez mindeddig alapvetően meghatározta a fiatal indulását annak függvényében, hogy az „előd” (akitől a gazdaságot általában átveszik). milyen nagyságú és szerkezetű támogatási rendszert alakított ki sok évvel korábban, ami nagy valószínűséggel sok esetben már „köszönő viszonyban sincs” a valósággal, vagy éppen kényszerpályára állítja a fiatalot.

A mostani reform kapcsán a fiatalok egyértelműen kedvezően fogadták a bejelentett – belpolitikai szempontból egyértelműen kompromisszumos - elképzeléseket, hangsúlyozta Thabuis a hallgatóság előtt. Megismételte a La France Agricole [cikkében is megjelent álláspontjukat](#), miszerint a mostani reformokat úgy értékeli, mint „egy érdemi jel egy olyan mezőgazdaságra, ami a benne lévő emberekre épít”, a beharangozott intézkedések pedig támogatják a gazdálkodói generáció-váltást. Azt persze egyelőre nem lehet tudni, hogy mindezek elegendőek lesznek-e ahhoz, hogy a pályakezdekés számát éves szinten legalább tízezerre emeljék, de hamarosan látni lehet, lesz-e érdemi növekedés a mostani, nagyjából hatezer évenkénti támogatott pályakezdekéshez képest. A JA elnöke megjegyezte, arra számítottak, a bejelentettek több kompromisszumot is tartalmaznak az eredeti javaslatokhoz képestⁱ. Számukra ezek elfogadhatók, mivel annak ellenére, hogy az első 52 hektár támogatását csak fokozatosan vezetik be, az aktív gazdálkodók fontos elnöki megerősítésben részesültek és a KAP végre nem csak a területeket veszi számításba, „hanem a mezőgazdaságban dolgozó férfiakat és nőket is”. A konvergencia kapcsán úgy fogalmaztak, hogy az „ugyan mehetett volna messzebb is”, de egyértelmű szakítást jelent a történelmi alapon fizetett támogatások intézményével. Kedvezően fogadták a zöldítéssel összefüggő tényeket és a kapcsolt támogatások fizetésével kapcsolatos változtatásokat is, mivel ez utóbbiak elsősorban az állattenyésztést támogatják. Thabuis megjegyezte, már most készülni kell a 2020-as reformra és arra kell törekedni, hogy erősödjön a KAP kríziskezelő eszköztára és a gazdák egyre inkább termékeik árából és ne a támogatásokból éljenek meg.

Bővebb információk a civilek elképzeléseiről, álláspontjáról: www.pouruneautrepaq.eu és www.arc2020.eu.

Somogyi Norbert, Párizs

ⁱ Az korábban nyilvánosságra hozott úgynevezett „**harmadik forgatókönyv**” *(a tárca négy változatot tett közzé)* **100%-os konvergenciával és az első 52 hektár után adott magasabb, a közvetlen támogatási keret 30%-át lekötő támogatással kalkulált** (ezt megkapták volna a [GAEC](#)-ek – azaz speciális mezőgazdasági társas vállalkozások – is). Itt a kukoricára alapozott intenzív tejtermelést folytatók lettek volna a legnagyobb vesztesek (-18%), őket követték volna a GOF-növényeket termelők (-14%), a vegyes profilú gazdaságok (-6%). A legelőre alapozott tej- és vegyes hasznosítású szarvasmarha-tartók viszont +14, a legelőn tartott húsmarhákat nevelők +23, a kecske- és juhtartók 47%-kal kaptak volna többet. A forgatókönyvet két kisebbségi szakszervezet ([MODEF](#), [Confédération Paysanne](#)) több elemében a JA is támogatta, az [FNSEA](#) viszont hevesen ellenezte. [Coordination Rurale](#) (CR) egy [ötödik forgatókönyvet](#) dolgozott ki, amit [François Hollande köztársasági elnöknek is átadott](#), amikor [az Stéphane Le Foll jelenlétében fogadta az érdekképviselőt küldöttségét](#) szeptember 25-én.